

Latvijas Bankas noteikumu projekta "Kritisko finanšu pakalpojumu pārvaldības noteikumi" anotācija

Nosaukums	Kritisko finanšu pakalpojumu pārvaldības noteikumi
Dokumenta veids	Noteikumi
Izdošanas pamatojums	Nacionālās drošības likuma 22. ³ panta trešā daļa
Mērķis un būtība	<p>Pašreizējā situācija un noteikumu projekta izstrādes nepieciešamība</p> <p>Pašlaik kritisko finanšu pakalpojumu nodrošināšanas kārtību nosaka Finanšu un kapitāla tirgus komisijas (turpmāk – FKTK) 2021. gada 8. jūnija normatīvie noteikumi Nr. 64 "Kritisko finanšu nozares pakalpojumu pārvaldības normatīvie noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr. 64), kas izdoti saskaņā ar Nacionālā drošības likuma 22.³ panta trešo daļu (2021. gada 20. maija likuma redakcijā).</p> <p>Noteikumos Nr. 64 citstarp ir noteikti kritēriji to kredītiestāžu noteikšanai, kuras izstrādā darbības nepārtrauktības plānu un nodrošina kritisko finanšu pakalpojumu pieejamību valsts apdraudējuma gadījumā (turpmāk – pakalpojumu sniedzēji). Pakalpojumu sniedzēji ir izstrādājuši darbības nepārtrauktības plānus, lai nodrošinātu kritisko finanšu pakalpojumu sniegšanu Noteikumos Nr. 64 noteiktajā minimālajā apjomā.</p> <p>2023. gada 1. janvārī Finanšu un kapitāla tirgus komisija tika pievienota Latvijas Bankai, kā rezultātā pieauga Latvijas Bankas loma kritisko finanšu pakalpojumu pieejamības nodrošināšanas pasākumu koordinēšanā, apvienojot gan FKTK, gan Latvijas Bankas kompetenci, kas katrai institūcijai šajā jautājumā bija līdz 2022. gada beigām.</p> <p>Ņemot vērā Noteikumu Nr. 64 līdzšinējās piemērošanas ietvaros gūtās atziņas, konstatēta nepieciešamība pilnveidot Latvijas Bankas noteikumu līmenī regulējamās kritisko finanšu pakalpojumu nodrošināšanas prasības un kārtību, citstarp ņemot vērā arī šādus apstākļus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ģeopolitiskās pārmaiņas līdz ar Krievijas Federācijas militāro agresiju pret Ukrainu, kā arī secinājumus pēc situācijas Ukrainā analīzes; • aktuālos scenārijus valsts apdraudējuma gadījumā, kas tika saskaņoti ar pakalpojumu sniedzējiem un kompetentajām valsts iestādēm; • uzkrāto pieredzi kritisko finanšu pakalpojumu sniegšanas jomā, t. sk. gatavojot darbības nepārtrauktības risinājumus un veicot to testēšanu.

Nemot vērā minēto, izstrādāts Latvijas Bankas noteikumu "Kritisko finanšu pakalpojumu pārvaldības noteikumi" (turpmāk – Noteikumi) projekts, kurš aizstās Noteikumus Nr. 64.

Skaidrojumi par Noteikumu projektā ietverto tiesību normu mērķi un būtību

Noteikumi būs saistoši Latvijas Republikā reģistrētām kredītiestādēm un citā Eiropas Savienības dalībvalstī reģistrētām kredītiestādēm, kas Latvijā sniedz kritiskos finanšu pakalpojumus. Atsevišķas Noteikumu projekta normas paredz arī iespēju pakalpojumu sniedzējiem noteikt klientiem skaidrās naudas izņemšanas ierobežojumus, kas nepieciešami kritisko finanšu pakalpojumu minimālā apjoma nodrošināšanai valsts apdraudējuma gadījumā.

Noteikumu projekts paredz noteikt kritisko finanšu pakalpojumu sniegšanas prasības un kārtību valsts apdraudējuma gadījumā. No Nacionālās drošības likumā minētā jēdziena "valsts apdraudējums" lietojuma (piemēram, sk. Nacionālās drošības likuma 22. panta pirmo daļu) secināms, ka valsts apdraudējuma gadījumi neaprobežojas tikai ar gadījumiem, kad izsludināts noteikts tiesiskais režīms (ārkārtējā situācija vai izņēmuma stāvoklis) vai iestājies kara laiks. Saskaņā ar vienu no iespējamajiem jēdziena "valsts apdraudējums" skaidrojumiem valsts apdraudējums pastāv situācijā, kad ir saskatāmas pazīmes politiskās, ekonomiskās vai sociālās situācijas destabilizācijai valstī, un situācijai nelabvēlīgi attīstoties, var tik apdraudēta valsts neatkarība, tās konstitucionālā iekārta vai teritoriālā integritāte. Tāpēc, izstrādājot Noteikumu projektu, ņemts vērā, ka valsts apdraudējuma gadījums var iestāties un tam pakārtotais tiesiskais regulējums kritisko finanšu pakalpojumu nodrošināšanā var tikt iedarbināts arī tad, ja valstī kopumā nav iestājies vai izsludināts īpašs tiesiskais režīms, bet noteiktā nozarē (piemēram, finanšu nozarē) ir saskatāmas tam raksturīgās pazīmes.

Noteikumu projektā salīdzinājumā ar Noteikumu Nr. 64 saturu, ir iekļautas vairākas jaunas vai precizētas tiesību normas, no kurām būtiskākās paskaidrotas turpinājumā.

Noteikumu projekta 2.1. apakšpunktā ir iekļauta termina "bankomāts" definīcija, no kuras citstarp izriet, ka par bankomātu ir atzīstams arī pakalpojumu sniedzēja piesaistīta ārpuspakalpojumu sniedzēja uzstādīts bankomāts. Šāda norma ir atbilstoša citos kredītiestāžu darbību regulējošajos normatīvajos aktos jau noteiktajam regulējumam, saskaņā ar kuru kredītiestāde ir atbildīga par ārpuspakalpojumu sniedzēja veikumu tādā pašā mērā kā par savējo, kā arī ārpuspakalpojuma saņemšana neatbrīvo kredītiestādi un tās pārvaldes institūcijas no pienākuma veikt normatīvajos aktos noteikto ar kredītiestādes darbību saistīto risku pārvaldīšanu.

Noteikumu projekta 2.3. apakšpunktā ir iekļauta termina "skaidrā nauda" definīcija, no kuras izriet, ka Noteikumu projekta izpratnē termins "skaidrā nauda" neaptver *euro* monētas un attiecīgi pakalpojumu sniedzējiem nav pienākuma valsts apdraudējuma gadījumā nodrošināt klientiem *euro* monētu izmaksu kādā noteiktā minimālajā apjomā.

Noteikumu projekta 3. punktā ir noteikts, ka Latvijas Banka nodrošina Noteikumu projekta 4. punktā minēto kritēriju un Noteikumu projekta III nodaļā minēto kritisko finanšu pakalpojumu minimālā apjoma prasību regulāru pārskatīšanu (t. i., kritēriju un prasību piemērotības novērtēšanu un, ja nepieciešams, grozīšanu), lai tādējādi nodrošinātu to atbilstību arī mainīgos faktiskajos apstākļos.

Noteikumu projekta 4. punktā pēc būtības ir pārņemti Noteikumu Nr. 64 9. punktā jau noteiktie pakalpojumu sniedzēju noteikšanas kritēriji, papildus nosakot datumu (iepriekšējā gada 31. decembri), atbilstoši kuram tiek ņemts vērā kredītiestādes klientu maksājumu kontu skaits un iekšzemes mājsaimniecību noguldījumu apjoms, kā arī aizstājot tekstu "kredītiestāžu sektorā" ar aprēķinu vajadzībām precīzāk izmantojamu tekstu "Latvijas Republikā reģistrētajās kredītiestādēs un citās valstīs reģistrēto kredītiestāžu filiālēs Latvijas Republikā".

Attiecīgi atbilstoši Noteikumu projekta 4. punktā paredzētajam kredītiestāde tiek iekļauta kritisko finanšu pakalpojumu sniedzēju sarakstā (t. i., tiek atzīta par pakalpojumu sniedzēju), ja tā vienlaikus atbilst šādiem kritērijiem:

- atvērto klientu maksājumu kontu skaits iepriekšējā gada 31. decembrī veido vismaz piecus procentus no kopējā maksājumu kontu skaita Latvijas Republikā reģistrētajās kredītiestādēs un citās valstīs reģistrēto kredītiestāžu filiālēs Latvijas Republikā;
- iekšzemes mājsaimniecību noguldījumi iepriekšējā gada 31. decembrī veido vismaz piecus procentus no kopējiem iekšzemes mājsaimniecību noguldījumiem Latvijas Republikā reģistrētajās kredītiestādēs un citās valstīs reģistrēto kredītiestāžu filiālēs Latvijas Republikā.

Noteikumu projekta 5. punktā noteikts termiņš, līdz kuram Latvijas Banka nodrošinās pakalpojumu sniedzēju saraksta regulāru pārskatīšanu un aktualizēšanu (katru gadu līdz 1. februārim), noteikts pienākums informēt par šīm pārmaiņām pakalpojumu sniedzējus un nepieciešamības gadījumā arī citas kredītiestādes, kā arī paredzēts, ka kredītiestādei, kura iepriekš netika iekļauta pakalpojumu sniedzēju sarakstā, tiek noteikts sešu mēnešu ilgs pārejas periods, kura laikā tai jānodrošina gatavība šajos noteikumos noteikto prasību izpildei. Pēc kredītiestādes

iesnieguma, ar kuru pamatota nepieciešamība pagarināt pārejas periodu, izvērtēšanas Latvijas Banka ir tiesīga pagarināt pārejas periodu uz laiku, kas nav ilgāks par trīs mēnešiem, kopējo pārejas periodu nepārsniedzot ilgāku par deviņiem mēnešiem.

Noteikumu projekta 7.2. apakšpunktā ir noteikta prasība pakalpojuma sniedzējam STEP2 sistēmas nepieejamības gadījumā nodrošināt kredīta pārvedumus ar Latvijas iestādēm, kas valsts apdraudējuma gadījumā ir sasniedzamas Latvijas Bankas elektroniskajā klīringa sistēmā, t.sk. sinhronizējot šo prasību un tās spēkā stāšanās datumu ar identisku prasību, kas noteikta "Dalības kārtībā Latvijas Bankas elektroniskajā klīringa sistēmā".

Noteikumu projekta 7.3. apakšpunktā ir noteikta jauna prasība attiecībā uz maksājumu veikšanu ar maksājumu karti, kas paredz bezsaistes risinājuma izmantošanu pirmās nepieciešamības preču iegādei par kopējo summu, kas nepārsniedz 200 *euro* vienam klientam. Nepieciešamība pēc minētās prasības tika apzināta, ņemot vērā arvien pieaugušo ar maksājumu kartēm veikto bezskaidrās naudas maksājumu īpatsvaru, kā arī lai mazinātu skaidrās naudas infrastruktūras noslodzi maksājumu karšu infrastruktūras darbības traucējumu gadījumā. Savukārt kopējā summa katram klientam, kas var tikt izmantota maksājumu kartes pieņemšanai, izmantojot bezsaistes risinājumu, ir noteikta, ņemot vērā analīzi par naudas līdzekļu apjomu, kas nepieciešams pirmās nepieciešamības preču iegādei. Noteikumu projekts neparedz pakalpojumu sniedzēja pienākumu kontrolēt vai jebkādi citādi uzraudzīt to, vai un kādas pirmās nepieciešamības preces klienti faktiski iegādājas bezsaistes risinājuma ietvaros.

Noteikumu projekta 7.4. apakšpunktā ir noteikts minimālais skaidrās naudas apjoms, kāda pieejamībai jāplāno skaidrās naudas pieejamības kapacitāte kritiskajos bankomātos. Noteikumu projekta 7.4.1. apakšpunktā noteikts, ka pakalpojumu sniedzējs kā maksājumu karšu izdevējs nodrošina katram pakalpojumu sniedzēja klientam skaidrās naudas izņemšanu 500 *euro* dienā (nepārsniedzot klienta maksājumu kartēm piesaistītajos maksājumu kontos pieejamo naudas līdzekļu atlikumu), kas jāpiemēro katram pakalpojumu sniedzēja klientam neatkarīgi no tā, cik maksājumu karšu pakalpojumu sniedzējs attiecīgajam klientam ir izsniedzis vai cik maksājumu kontu atvēris. Savukārt Noteikumu projekta 7.4.2. apakšpunktā noteikts, ka pakalpojumu sniedzējs kā maksājumu karšu pieņēmējs (bankomāta pakalpojumu nodrošinātājs) katrai maksājumu kartei, kuru nav izsniedzis pats pakalpojumu sniedzējs, nodrošina skaidrās naudas izņemšanu tā nodrošinātā bankomātu tīkla ietvaros 500 *euro* dienā (nepārsniedzot maksājumu kartei piesaistītajā maksājumu kontā pieejamo naudas līdzekļu atlikumu un attiecīgās maksājumu kartes izdevēja noteikto skaidrās naudas izņemšanas limitu). Šāda minimālā skaidrās naudas apjoma pieejamības rādītāja noteikšana

dod būtisku ietvaru kredītiestādēm sistēmas darbības plānošanai. Noteikumu projekta 7.4. apakšpunktā noteiktie skaidrās naudas izņemšanas apjomi nodrošināmi klienta maksājumu kartēm piesaistītajos maksājumu kontos pieejamo naudas līdzekļu atlikumu apmērā, neparedzot pakalpojumu sniedzējam pienākumu piešķirt klientam papildu kredītu.

Lai nodrošinātu iespēju pēc iespējas lielākam iedzīvotāju skaitam piekļūt skaidrajai naudai, vienlaikus nodrošinot skaidrās naudas infrastruktūras nepārtrauktu darbību, pakalpojumu sniedzējs ir tiesīgs noteikt klientiem skaidrās naudas izņemšanas ierobežojumu (limitu), ja par šāda koordinēta ierobežojuma ieviešanas nepieciešamību lēmusi Latvijas Banka saskaņā ar Noteikumu projekta 22.3. apakšpunktu.

Noteikumu projekta 9. punktā ir noteiktas jaunas prasības attiecībā uz kritiskajiem bankomātiem. Minētās prasības ir noteiktas, ņemot vērā nepieciešamību nodrošināt šādu bankomātu fizisku pieejamību klientam un tā darbību atbilstoši vismaz tādām bankomāta darbības laikiem, kāds tam noteikts ikdienā (attiecībā uz bankomātu fizisko pieejamību pašlaik 2/3 kritisko bankomātu ir pieejami 24h diennaktī, pārējie 1/3 kritisko bankomātu ir pieejami vismaz 14h diennaktī), kā arī ņemot vērā to, ka valsts apdraudējuma gadījumā strauji pieaugs pieprasījums pēc skaidrās naudas, ko varēs apmierināt tikai tad, ja tiks nodrošināta skaidrās naudas pieejamība kritiskajos bankomātos tai skaitā laikus nodrošinot skaidrās naudas ievietošanu bankomātā.

Savukārt prasība nodrošināt risinājumu kritisko bankomātu nepārtrauktai elektroapgādei un nepārtrauktam savienojumam ar informācijas sistēmām, kas nepieciešamas bankomāta darbībai, noteikta, ņemot vērā bankomātu atkarību no elektroapgādes (elektroapgādes pārtraukuma gadījumā bankomāti, izmantojot bankomāta nepārtrauktas elektroapgādes avotu, bez papildu risinājumiem var strādāt tikai aptuveni 15 minūtes), kā arī iespējamās problēmas ar elektroapgādi vai komunikāciju savienojumiem tādās valsts apdraudējuma situācijās, kādas pieredzētas Ukrainā. Šādu risku ierobežošanai pakalpojumu sniedzējam būtu jāplāno rezerves risinājumi, kas nepieciešamības gadījumā būtu izmantojami papildus pamatā izvēlētajiem elektroapgādes un komunikācijas pakalpojumiem (piemēram, pārvietojami strāvas ģeneratori, autonomas elektroapgādes risinājumi, rezerves interneta pieslēgumi u.tml.). Noteikumu projekta 9.4. apakšpunkts nosaka pienākumu pakalpojumu sniedzējam paredzēt risinājumus nepārtrauktas elektroapgādes un savienojumu ar informācijas sistēmām nodrošināšanai. Vienlaikus prasība pēc risinājumiem nepārtrauktas elektroapgādes nodrošināšanai ir attiecināma uz visu bankomātu tīklu, kas nozīmē, ka šādi risinājumi var paredzēt, ka plašas elektroapgādes pārtraukuma gadījumos nepārtraukta elektroapgāde var tikt

	<p>nodrošināta daļai no kritiskajiem bankomātiem, piemēram, izmantojot pārvietojamos dīzeļģeneratorus. Šādi risinājumi būtu iekļaujami darbības nepārtrauktības plānos. Šo prasību spēkā stāšanās paredzēts pārejas periods, proti, tā piemērojama ar 2025. gada 1. janvāri.</p> <p>Noteikumu projektā 10. punktā noteikta prasība pakalpojumu sniedzējam iesniegt saskaņošanai Latvijas Bankai pakalpojumu sniedzēja nodrošināto kritisko bankomātu sarakstu un jebkuras pārmaiņas minētajā sarakstā vismaz 10 dienu pirms dienas, kad plānota attiecīgo pārmaiņu īstenošana, norādot attiecīgo bankomātu adreses, ģeogrāfiskās koordinātas un pieejamības un darbības laiku, kas nepieciešams, lai nodrošinātu iedzīvotājiem aktuālu informāciju par tiem pieejamajiem kritiskajiem bankomātiem un nodrošinātu Latvijas Bankai informāciju, kas nepieciešama Noteikumu izpildes uzraudzībai. Noteikumu projekta 10. punkta otrajā teikumā noteiktais iepriekšējās paziņošanas termiņš (10 dienas) nav attiecināms uz situācijām, kad pakalpojumu sniedzējam pārmaiņas kritisko bankomātu sarakstā nepieciešams operatīvi veikt brīdī, kad valsts apdraudējuma gadījums jau ir iestājies.</p> <p>Nemot vērā, ka risinājumi kritisko finanšu pakalpojumu pieejamības nodrošināšanai tiek noteikti, balstoties uz iespējamiem scenārijiem valsts apdraudējuma gadījumā, Noteikumu projekta 14. punktā noteikta šo scenāriju sagatavošanas, saskaņošanas un aktualizēšanas, kā arī pakalpojumu sniedzēju informēšanas kārtība.</p>
--	--

Tā kā kritisko finanšu pakalpojumu pieejamībai, t. sk. darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas procedūru īstenošanai, nepieciešama savlaicīga informācijas apmaiņa, koordinācija, kā arī savlaicīga komunikācija ar sabiedrību (pakalpojumu sniedzēju klientiem), Noteikumu projekta 15.4. un 15.5. apakšpunktā ir noteikts, ka darbības nepārtrauktības plānos būs jānosaka pakalpojumu sniedzēju un Latvijas Bankas sadarbības kārtība kritisko finanšu pakalpojumu pieejamības nodrošināšanā, kā arī komunikācijas pasākumi par kritisko finanšu pakalpojumu pieejamību. Turklāt, tā kā valsts apdraudējuma gadījuma iestāšanās ne vienmēr var tikt konstatēta kā noteikta tiesiskā režīma izsludināšana, ir būtiski nodrošināt to, lai pakalpojumu sniedzēju rīcība valsts apdraudējuma gadījumā būtu savlaicīga, koordinēta un vienveidīga, ko nodrošināt var tikai ar kompetento valsts institūciju iesaisti. Ņemot vērā Nacionālā drošības likuma 22.³ panta otrajā, trešajā un ceturtajā daļā noteikto Latvijas Bankas kompetenci kritisko finanšu pakalpojumu jomā, Latvijas Banka ir visatbilstošākā institūcija kritisko finanšu pakalpojumu sniegšanas koordinēšanai valsts apdraudējuma gadījumā. Ievērojot minēto, Noteikumu projekta V nodaļā noteikta kritisko finanšu pakalpojumu sniegšanas koordinēšanas kārtība valsts apdraudējuma gadījumā, paredzot informācijas apmaiņu starp Latvijas Banku un pakalpojumu sniedzējiem un Latvijas Bankas lomu kritisko finanšu pakalpojumu pieejamības nodrošināšanas pasākumu koordinēšanā.

Noteikumu projekta 18. punktā noteikts, ka Latvijas Banka izvērtē pakalpojumu sniedzēju darbības nepārtrauktības plānus, kā arī sniedz priekšlikumus to pilnveidošanai, t. sk. nolūkā nodrošināt homogēnu pieeju attiecībā uz darbības nepārtrauktības plāniem.

Tā kā kritisko finanšu pakalpojumu pieejamības nodrošināšanai ir svarīga šo pakalpojumu pieejamības risinājumu (darbības nepārtrauktības plānu) regulāra testēšana, Noteikumu projekta 19. punktā noteikta darbības nepārtrauktības plānu testēšanas kārtība, t. sk. testos, kurus organizē Latvijas Banka.

Noteikumu projektā iekļauto tiesību normu saturiskā korelācija ar Noteikumu Nr. 64 saturu atspoguļota šajā korelācijas tabulā.

Noteikumu projekts	FKTK noteikumi	Piezīmes
1.1. apakšpunkts	3. punkts	
1.2. apakšpunkts	3. punkts	
1.3. apakšpunkts	3. punkts	
1.4. apakšpunkts	3. punkts	
2.1. apakšpunkts	–	Ieviests jauns termins
2.2. apakšpunkts	6. punkts	
2.3. apakšpunkts	–	Ieviests jauns termins
3. punkts	–	Jauna tiesību norma

4.1. apakšpunkts	9. punkts	Precizēta tiesību norma
4.2. apakšpunkts	9. punkts	Precizēta tiesību norma
5. punkts	10. punkts	Precizēta tiesību norma
6.1. apakšpunkts	11.1. apakšpunkts	
6.2. apakšpunkts	11.2. apakšpunkts	
6.3. apakšpunkts	11.3. apakšpunkts	
7.1. apakšpunkts	12.1. apakšpunkts	
7.2. apakšpunkts	12.2. apakšpunkts	Precizēta tiesību norma, papildinot ar jaunām prasībām
7.3. apakšpunkts	12.3. apakšpunkts, 19. punkts	Precizēta tiesību norma, papildinot ar jaunām prasībām
7.4. apakšpunkts	12.4. apakšpunkts, 15. punkts, 16. punkts	Precizēta tiesību norma, papildinot ar jaunām prasībām
8.1. apakšpunkts	13.1. apakšpunkts	
8.2. apakšpunkts	13.2. apakšpunkts	
8.3. apakšpunkts	13.4. apakšpunkts	
9.1. apakšpunkts	–	Jauna tiesību norma
9.2. apakšpunkts	–	Jauna tiesību norma
9.3. apakšpunkts	13.3. apakšpunkts	Precizēta tiesību norma
9.4. apakšpunkts	–	Jauna tiesību norma
10. punkts	14. punkts 24.5. apakšpunkts	Precizēta tiesību norma
11. punkts	17. punkts	
12. punkts	18. punkts	
13. punkts	–	Jauna tiesību norma
14. punkts	–	Jauna tiesību norma
15.1. apakšpunkts	–	Jauna tiesību norma
15.2. apakšpunkts	24.1. apakšpunkts 24.2. apakšpunkts	
15.3. apakšpunkts	24.3. apakšpunkts	
15.4. apakšpunkts	24.4. apakšpunkts	
15.5. apakšpunkts	–	Jauna tiesību norma
16. punkts	25. punkts	Precizēta tiesību norma
17. punkts	20. punkts 21. punkts 27. punkts	Precizēta tiesību norma
18. punkts	20. punkts	Precizēta tiesību norma
19. punkts	26. punkts, 27. punkts	Precizēta tiesību norma
20. punkts	–	Jauna tiesību norma

	21. punkts	–	Jauna tiesību norma
	22.1. apakšpunkts	–	Jauna tiesību norma
	22.2. apakšpunkts	–	Jauna tiesību norma
	22.3. apakšpunkts	–	Jauna tiesību norma
	22.4. apakšpunkts	–	Jauna tiesību norma
	23. punkts	–	Jauna tiesību norma
	24. punkts	–	
	25. punkts	–	Pārejas noteikumi
	26. punkts	–	Pārejas noteikumi
	27. punkts	–	Pārejas noteikumi
	28. punkts	–	Pārejas noteikumi
	29. punkts	–	Pārejas noteikumi
	30. punkts	–	Pārejas noteikumi
	31. punkts	28. punkts	
Legitīmais mērķis	<p>Noteikumu projekta legitīmais mērķis ir nodrošināt sabiedrības drošību un labklājību, kā arī aizsargāt citu cilvēku tiesības, kas tiek panākts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nodrošinot iespēju iedzīvotājiem valsts apdraudējuma gadījumā noteiktā minimālajā apjomā saņemt kritiskos finanšu pakalpojumus – skaidrās un bezskaidrās naudas maksājumus, t. sk. iegādāties pirmās nepieciešamības preces, izmantojot bezsaistes risinājumu; • izstrādājot darbības nepārtrauktības plānus kritisko finanšu pakalpojumu pieejamības nodrošināšanai un tādējādi mazinot riskus Latvijas finanšu sistēmas funkcionēšanai valsts apdraudējuma gadījumā. 		
Samērīgums	<p>Nacionālās drošības likums nosaka, ka kritiskie finanšu pakalpojumi ir skaidras un bezskaidras naudas maksājumi, kuru pieejamība būtu jānodrošina valsts apdraudējuma gadījumā, kā arī to, ka Latvijas Banka nosaka kritisko finanšu pakalpojumu (minimālo) apjomu un prasības darbības nepārtrauktības plāniem. Lai noteiktu kritisko finanšu pakalpojumu minimālo apjomu, citstarp ir jānosaka arī prasības kritisko finanšu pakalpojumu nodrošināšanai, ņemot vērā apzinātos scenārijus valsts apdraudējuma gadījumiem, kā arī paredzot iespējamus ierobežojumus kritisko finanšu pakalpojumu sniegšanai, lai nodrošinātu to pieejamību pēc iespējas lielākam iedzīvotāju lokam, kā arī Latvijas finanšu sistēmas stabilitāti.</p> <p>Noteikumu projekta 7.3. apakšpunktā noteiktā prasība attiecībā uz maksājumu veikšanu ar maksājumu karti, kas paredz bezsaistes risinājuma izmantošanu pirmās nepieciešamības preču iegādei, ir kritiski svarīga, lai nodrošinātu bezskaidrās naudas maksājumus pirmās nepieciešamības preču iegādei plašu maksājumu karšu infrastruktūru traucējumu gadījumā, kā arī mazinātu skaidrās naudas infrastruktūras noslodzi. Savukārt kopējā summa (200 <i>euro</i> katram klientam), kas var tikt izmantota maksājumu kartes</p>		

pieņemšanai, izmantojot bezsaistes risinājumus, ir noteikta, ņemot vērā analīzi par naudas līdzekļu apjomu, kas nepieciešams pirmās nepieciešamības preču iegādei, vienlaikus iespēju robežās mazinot kredītriska apjomu. Ņemot vērā minēto maksājumu karšu nozīmīgumu, pakalpojumu sniedzēju izdevumi, kas nepieciešami maksājumu karšu bezsaistes risinājuma ieviešanai, kā arī iespējamie kredītriski, ar kādiem jāreķinās pakalpojumu sniedzējiem, ir samērojami ar sabiedrības kopējiem ieguvumiem, ko sniegs šāds risinājums. Turklāt pat gadījumā, ja iestājas iespējamais klienta kredītrisks (t. i., klients, izmantojot bezsaistes risinājumu, izlieto lielāku naudas summu nekā tā attiecīgā maksājuma konta pie pakalpojumu sniedzēja faktiskais atlikums), klients jebkurā gadījumā ir civiltiesiski atbildīgs pret pakalpojumu sniedzēju par parādu, kuru pakalpojumu sniedzējs ir tiesīgs atgūt, rīkojoties atbilstoši starp klientu un pakalpojumu sniedzēju noslēgtajos līgumos noteiktajam.

Noteikumu projekta 7.4. apakšpunktā noteiktā minimālā skaidrās naudas izņemšanas apjoma dienā (500 *euro*), kas var tikt piemērots katram pakalpojumu sniedzēja klientam neatkarīgi no tā, cik maksājumu karšu pakalpojumu sniedzējs attiecīgajam klientam ir izsniedzis vai cik maksājumu kontu atvēris, mērķis ir nodrošināt iespēju pēc iespējas lielākam iedzīvotāju skaitam piekļūt skaidrajai naudai, vienlaikus nodrošinot skaidrās naudas infrastruktūras nepārtrauktu darbību. Ņemot vērā, ka šāds naudas līdzekļu apjoms ir pietiekams, lai nodrošinātu pirmās nepieciešamības un, nepieciešamības gadījumā, citu preču iegādi, šāds ierobežojums iedzīvotāju iespējai piekļūt saviem naudas līdzekļiem valsts apdraudējuma gadījumā, veicot skaidrās naudas izņemšanu bankomātos, ir samērojams ar Noteikumu projekta leģitīmo mērķi. Turklāt 500 *euro* dienā ir pietiekami liela summa, lai lielākā daļa klientu (mājsaimniecību) jau samērā īsā laikā varētu izņemt visu vai lielāko daļu savu brīvo naudas līdzekļu, kas glabājas pakalpojumu sniedzēju kontos (vairāk kā 67% kritisko finanšu pakalpojumu sniedzēju klientu būtu iespēja pilnībā izņemt savu kontu atlikumus skaidrā naudā divās izņemšanas reizēs), un tādējādi pēc būtības nerada to tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu.

Noteikumu projekta 9. punktā ir noteiktas prasības attiecībā uz kritiskajiem bankomātiem, kas noteiktas, ņemot vērā nepieciešamību nodrošināt skaidrās naudas pieejamību kritiskajā bankomātā tai skaitā laikus nodrošinot skaidrās naudas ievietošanu bankomātā, kā arī nepārtrauktu elektroapgādi un savienojumu ar bankomāta darbībai nepieciešamajām informācijas sistēmām. Ņemot vērā kritisko bankomātu nozīmīgumu skaidrās naudas pieejamības nodrošināšanai sabiedrībai kopumā, situācijā, kad skaidrās naudas pieejamība citos bankomātos, visticamāk, būs ierobežota vai neiespējama, šādas prasības attiecībā uz kritiskajiem bankomātiem ir samērojamas ar pakalpojumu sniedzēju izdevumiem, kas nepieciešami šādu prasību izpildes

	<p>nodrošināšanai. Turklāt pat tad, ja nepastāvētu kritisko finanšu pakalpojumu regulējums, iestājoties valsts apdraudējuma gadījumam, pakalpojumu sniedzējs netiktu automātiski atbrīvots no pienākuma sniegt klientiem skaidrās naudas izmaksas pakalpojumus un līdz ar to arī no šo pakalpojumu sniegšanas izmaksām un organizatoriskajām grūtībām.</p>
Spēkā stāšanās	<p>Plānots, ka Noteikumi stāsies spēkā 2023. gada 1. oktobrī. Ņemot vērā, ka atsevišķu Noteikumu projekta prasību ieviešanai pakalpojumu sniedzējiem ir nepieciešams īstenot papildu pasākumus, ir paredzēti šādi pārejas noteikumi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Noteikumu 7.2. apakšpunktā minētās prasības par kredīta pārvedumu nodrošināšanu piemērojams ar 2024. gada 1. janvāri; • Noteikumu projekta 7.3. apakšpunktā minētā prasība par maksājumu kartes pieņemšanu, izmantojot bezsaistes risinājumu, ir piemērojama ar 2025. gada 1. janvāri; • Noteikumu projekta 7.4. apakšpunktā minētās prasības par iespēju piemērot katram klientam skaidrās naudas izņemšanas ierobežojumu 500 <i>euro</i> dienā ir piemērojamas ar 2024. gada 1. janvāri; • Noteikumu projekta 9.4. apakšpunktā noteiktās kritisko bankomātu atbilstības prasības ir piemērojamas ar 2025. gada 1. janvāri; • Pakalpojumu sniedzējs līdz 2024. gada 1. janvārim izvērtē vai skaidras naudas izmaksas punktu saraksts, kas iesniegts saskaņā ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2021. gada 8. jūnija normatīvo noteikumu Nr. 64 "Kritisko finanšu nozares pakalpojumu pārvaldības normatīvie noteikumi" 14. punktu, un tajā norādītie kritiskie bankomāti atbilst šo noteikumu 7.4. apakšpunktā, 8. punktā, 9.1., 9.2., 9.3. apakšpunktā un 10. punktā noteiktajām prasībām, veic atbilstības nodrošināšanai nepieciešamās pārmaiņas (ja tādas nepieciešamas) un informē par tām Latvijas Banku; • Noteikumu projekta IV nodaļas prasības attiecībā uz darbības nepārtrauktības nodrošināšanas plāniem ir piemērojamas ar 2024. gada 1. janvāri.
Ietekme uz Latvijas Bankas budžetu	Noteikumu izdošana neietekmēs Latvijas Bankas budžeta ieņēmumus un izdevumus.
Administratīvā sloga un izmaksu novērtējums (tirgus dalībniekiem)	Administratīvais slogs un izmaksas pieaugs, kaut pašlaik finansiālā izteiksmē tas nav precīzi novērtējams. Izmaksas papildu prasību ieviešanai būs saistītas ar informācijas sistēmu pilnveidojumiem bezskaidrās naudas maksājumu nodrošināšanai, kā arī bankomātu nepārtrauktas pieejamības nodrošināšanai. Papildus tam izmaksas tirgus dalībniekiem var rasties saistībā ar kredītrisku, veicot maksājumus ar maksājumu karti, izmantojot bezsaistes risinājumu.
Saistītie dokumenti	Līdz ar Noteikumu pieņemšanu spēku zaudēs Noteikumi Nr. 64.

Saskaņošana ar Eiropas Centrālo banku	Saskaņošana nav nepieciešama
Saskaņošana ar citām publiskām un privātām personām	<p>Noteikumu projekts tika nosūtīts viedokļa paušanai tirgus dalībniekiem (Finanšu nozares asociācijai un pakalpojumu sniedzējiem), nepieciešamības gadījumā organizējot arī sanāksmes. Saņemot Finanšu nozares asociācijas iebildumus un priekšlikumus Noteikumu projektam, tie tika izskatīti, attiecīgi precizējot Noteikumu projektu un to anotāciju, kā arī sniedzot Finanšu nozares asociācijai informāciju par tiem iebildumiem un priekšlikumiem, kas netika ņemti vērā. Turklāt atbilstoši Latvijas Bankas likuma 27. pantam Latvijas Banka konsultēsies par Noteikumu projektu ar konsultatīvo finanšu tirgus padomi.</p> <p>Papildus tam pirms Noteikumu apstiprināšanas Noteikumu projekts tiks nodots sabiedriskajā apspriešanā, publicējot to Latvijas Bankas tīmekļvietnes sadaļā "Sabiedrības līdzdalība".</p>
Saskaņošanas rezultāti	Informācija tiks precizēta pēc sabiedriskās apspriešanas noslēguma.